ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 14ης Ιουλίου 2011 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-4/10 και C-27/10,

με αντικείμενο αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Korkein hallinto-oikeus (Φινλανδία) με αποφάσεις της 31ης Δεκεμβρίου 2009, που περιήλθαν στο Δικαστήριο, αντιστοίχως, στις 5 Ιανουαρίου και στις 18 Ιανουαρίου 2010, στις διαδικασίες που κίνησε το

Bureau national interprofessionnel du Cognac,

παρισταμένης της:

Gust. Ranin Oy,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, M. Ilešič, E. Levits, M. Safjan και M. Berger (εισηγήτρια), δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η φινλανδική.

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston
γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— το Bureau national interprofessionnel du Cognac, εκπροσωπούμενο από τον P. Siitonen, asianajaja,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και B. Cabouat,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Inez Fernandes,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Ossowski,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους E. Paasivirta και F. Bulst, καθώς και τη M. Vollkommer,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει τις υποθέσεις χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 16 και 23 του κανονισμού (ΕΚ) 110/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου (ΕΕ L 39, σ. 16, και διορθωτικό ΕΕ 2009, L 228, σ. 47), και της πρώτης οδηγίας 89/104/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1988, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ 1989, L 40, σ. 1).

2 Οι ως άνω αιτήσεις υποβλήθηκαν στο πλαίσιο αγωγής εκ μέρους του Bureau national interprofessionnel du Cognac (επαγγελματικής οργανώσεως των Γάλλων παραγωγών κονιάκ, στο εξής: BNIC) σχετικά με την καταχώριση στη Φινλανδία, από το Patentti- ja rekisterihallitus (εθνική υπηρεσία ευρεσιτεχνιών και σημάτων), δύο εικονιστικών σημάτων αφορώντων οινοπνευματώδη ποτά.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 110/2008

3 Κατά τη δεύτερη περίοδο της δέκατης τέταρτης αιτιολογικής σκέψεως του κανονισμού 110/2008, «θα πρέπει να καταχωρισθούν οι γεωγραφικές ενδείξεις που [προσδιορίζουν] αλκοολούχα ποτά ως καταγόμενα από την επικράτεια μιας χώρας ή από περιοχή ή τοποθεσία αυτής της επικράτειας, στις περιπτώσεις όπου μια δεδομένη ποιότητα, φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό του αλκοολούχου ποτού μπορεί να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στη γεωγραφική καταγωγή του».

4 Το άρθρο 14 του εν λόγω κανονισμού, σχετικό με τη χρήση γλωσσών στην περιγραφή, την παρουσίαση και την επισήμανση των οινοπνευματωδών ποτών, προβλέπει στην παράγραφο 2 αυτού τα εξής:

«[…] οι γεωγραφικές ενδείξεις που έχουν καταχωρισθεί στο παράρτημα ΙΙΙ δεν μπορεί να μεταφράζονται στις ετικέτες ούτε στην παρουσίαση των αλκοολούχων ποτών.»

5 Το άρθρο 15 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Γεωγραφικές ενδείξεις», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ως “γεωγραφική ένδειξη” νοείται η ένδειξη που δηλώνει ότι ένα αλκοολούχο ποτό κατάγεται από την επικράτεια χώρας ή από περιοχή ή τοποθεσία αυτής της επικράτειας, εφόσον μια δεδομένη ποιότητα,

φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό του αλκοολούχου ποτού μπορεί να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στη γεωγραφική του καταγωγή.

2. Οι γεωγραφικές ενδείξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 καταχωρίζονται στο παράρτημα ΙΙΙ.

3. Οι γεωγραφικές ενδείξεις που έχουν καταχωρισθεί στο παράρτημα ΙΙΙ δεν επιτρέπεται να καταστούν [ονομασίες γένους].

Δεν καταχωρίζονται στο παράρτημα ΙΙΙ [ονομασίες] που έχουν καταστεί ονομασίες γένους.

[…]

4. Τα αλκοολούχα ποτά που φέρουν γεωγραφική ένδειξη εκ των καταχωρισμένων στο παράρτημα ΙΙΙ πληρούν όλες τις προδιαγραφές του τεχνικού φακέλου που προβλέπεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1.»

6 Το άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008, που αφορά την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων, προβλέπει τα εξής:

«[…] οι γεωγραφικές ενδείξεις που έχουν καταχωρισθεί στο παράρτημα ΙΙΙ προστατεύονται από:

α) κάθε άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, στον βαθμό που τα προϊόντα αυτά είναι συγκρίσιμα με το αλκοολούχο ποτό που έχει καταχωριστεί με τη συγκεκριμένη γεωγραφική ένδειξη ή η χρήση αυτή εκμεταλλεύεται τη φήμη της καταχωρισμένης γεωγραφικής ένδειξης·

β) κάθε κατάχρηση, απομίμηση ή [υπαινιγμός], έστω και αν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή αν η γεωγραφική ένδειξη χρησιμοποιείται μεταφρασμένη ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως "είδους" "τύπου", "στυλ", "παραγωγής", "με άρωμα/γεύση" ή άλλο ανάλογο όρο·

γ) κάθε άλλη ψευδή ή παραπλανητική ένδειξη όσον αφορά την προέλευση, την καταγωγή, τη φύση ή βασικές ιδιότητες του προϊόντος στην περιγραφή, την παρουσίαση ή την επισήμανσή του, ικανή να δημιουργήσει εσφαλμένες εντυπώσεις όσον αφορά την καταγωγή του·

δ) κάθε άλλη πρακτική ικανή να παραπλανήσει τους καταναλωτές όσον αφορά την πραγματική καταγωγή του προϊόντος.»

7 Το άρθρο 23, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Σχέση μεταξύ εμπορικών σημάτων και γεωγραφικών ενδείξεων», έχει ως ακολούθως:

«1. Η καταχώριση βιομηχανικού ή εμπορικού σήματος το οποίο περιέχει ή συνίσταται από γεωγραφική ένδειξη που έχει καταχωρισθεί στο παράρτημα ΙΙΙ απορρίπτεται ή ακυρώνεται, εφόσον η χρήση του ενδέχεται να οδηγήσει σε οποιαδήποτε από τις αναφερόμενες στο άρθρο 16 καταστάσεις.

2. Λαμβανομένης δεόντως υπόψη της κοινοτικής νομοθεσίας, το σήμα του οποίου η χρήση αντιστοιχεί σε μια από τις καταστάσεις του άρθρου 16 για το οποίο έχει υποβληθεί αίτηση ή το οποίο έχει καταχωρισθεί ή καθιερωθεί διά της χρήσεως –εφόσον η δυνατότητα αυτή προβλέπεται από την οικεία νομοθεσία– καλόπιστα και εντός του εδάφους της Κοινότητας, είτε πριν από την ημερομηνία προστασίας της γεωγραφικής ένδειξης στη χώρα καταγωγής είτε πριν από την 1η Ιανουαρίου του 1996, μπορεί να συνεχίσει να χρησιμοποιείται παρά την καταχώριση γεωγραφικής ένδειξης […].»

8 Το παράρτημα ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού αναφέρει τον όρο «Cognac» ως αποτελούντα γεωγραφική ένδειξη προσδιορίζουσα προϊόντα της κατηγορίας 4, δηλαδή εκείνης των αποσταγμάτων οίνου και με χώρα προελεύσεως τη Γαλλία.

9 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 30 αυτού, ο κανονισμός 110/2008 άρχισε να ισχύει στις 20 Φεβρουαρίου 2008.

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1576/89

10 Ο κανονισμός 110/2008 κατάργησε και αντικατέστησε τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 1989, για τη θέσπιση των γενικών κανόνων σχετικά με τον ορισμό, τον χαρακτηρισμό και την παρουσίαση των αλκοολούχων ποτών (ΕΕ L 160, σ. 1), που ίσχυε από 15 Ιουνίου 1989. Το παράρτημα ΙΙ του κανονισμού 1576/89 αφορούσε, μεταξύ των προστατευόμενων γεωγραφικών ονομασιών, την ονομασία «Cognac».

Ο κανονισμός (ΕΚ) 3378/94

11 Ο κανονισμός (ΕΚ) 3378/94 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, για την τροποποίηση του κανονισμού 1576/89 (ΕΕ L 366, σ. 1), προσέθεσε στον κανονισμό 1576/89, από 1ης Ιανουαρίου 1996, το άρθρο 11α, του οποίου η παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, όριζε τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα που επιτρέπουν στους ενδιαφερομένους να εμποδίζουν, στις περιπτώσεις που ορίζονται στα άρθρα 23 και 24 της

συμφωνίας για τα εμπορικής φύσεως ζητήματα των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τη χρησιμοποίηση στην Κοινότητα μιας γεωγραφικής ένδειξης που προσδιορίζει προϊόντα που καλύπτονται από τον παρόντα κανονισμό, για προϊόντα μη καταγόμενα από τον τόπο που αναφέρεται στην εν λόγω γεωγραφική ένδειξη, ακόμη και όταν αναφέρεται η πραγματική καταγωγή του προϊόντος ή όταν η γεωγραφική ένδειξη είναι μεταφρασμένη ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως: "είδος", "τύπος", "στυλ", "απομίμηση" ή άλλες.»

Η οδηγία 89/104

12 Το άρθρο 3 της οδηγίας 89/104, σχετικά με τους λόγους απαραδέκτου ή ακυρότητας όσον αφορά την καταχώριση σήματος, προέβλεπε στις παραγράφους 1, στοιχείο ζ΄, και 2, στοιχείο α΄, τα ακόλουθα:

«1. Δεν καταχωρούνται ή, εάν έχουν καταχωρισθεί, είναι δυνατόν να κηρυχθούν άκυρα:

[…]

ζ) τα σήματα που θα μπορούσαν να παραπλανήσουν το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος ή της υπηρεσίας·

[…]

2. Ένα κράτος μέλος μπορεί να προβλέψει ότι ένα σήμα δεν γίνεται δεκτό προς καταχώριση ή, αν έχει καταχωρισθεί, μπορεί να κηρυχθεί άκυρο, εφόσον και στο μέτρο που:

α) η χρήση του μπορεί να απαγορευθεί δυνάμει της εκτός του δικαίου των σημάτων νομοθεσίας του συγκεκριμένου κράτους μέλους ή της Κοινότητας.»

13 Η οδηγία 89/104 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τις 28 Νοεμβρίου 2008 με την οδηγία 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2008, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων (ΕΕ L 299, σ. 25). Οι διατάξεις του εν λόγω άρθρου 3, παράγραφοι 1, στοιχείο ζ΄, και 2, στοιχείο α΄, παρέμειναν αμετάβλητες.

Η συμφωνία ΔΠΙΤΕ

14 Η Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (στο εξής: Συμφωνία ΔΠΙΤΕ), που αποτελεί το παράρτημα 1 Γ της Συμφωνίας για την ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ), υπογράφηκε στο Μαρακές στις 15 Απριλίου 1994 και εγκρίθηκε με την απόφαση 94/800/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994, σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που προήλθαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της (ΕΕ L 336, σ. 1), περιλαμβάνει το άρθρο 23, με τίτλο «Επιπρόσθετη προστασία για τις γεωγραφικές ενδείξεις που χρησιμοποιούνται για τα κρασιά και τα οινοπνευματώδη ποτά», οι παράγραφοι 1 και 2 του οποίου έχουν ως ακολούθως:

«1. Κάθε μέλος παρέχει στους ενδιαφερόμενους τα έννομα μέσα για την αποτροπή της χρήσης γεωγραφικών ενδείξεων […] προκειμένου περί οινοπνευματωδών ποτών που δεν κατάγονται από τον τόπο που δηλώνεται με τη χρησιμοποιούμενη γεωγραφική ένδειξη, ακόμη και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η πραγματική καταγωγή των αγαθών ή η γεωγραφική ένδειξη αναγράφεται σε μετάφραση ή συνοδεύεται από εκφράσεις όπως "είδος", "τύπου", "με χαρακτηριστικά", "απομίμηση" ή ανάλογες εκφράσεις.

2. […] Η καταχώριση εμπορικού σήματος αναφερόμενου […] σε κάποιο οινοπνευματώδες ποτό, το οποίο περιλαμβάνει ή συνίσταται σε γεωγραφική ένδειξη με την οποία εξατομικεύονται οινοπνευματώδη ποτά, δεν γίνεται δεκτή ή ακυρώνεται, είτε αυτεπαγγέλτως από τις αρχές του εκάστοτε μέλους, εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στη νομοθεσία του, είτε, εφόσον το ζητήσει κάποιος ενδιαφερόμενος, όταν το συγκεκριμένο […] οινοπνευματώδες ποτό είναι διαφορετικής καταγωγής.»

15 Το άρθρο 24 της εν λόγω συμφωνίας ορίζει ειδικότερα στην παράγραφο 5:

« Όταν ένα εμπορικό σήμα έχει υποβληθεί προς καταχώριση ή έχει καταχωρηθεί καλοπίστως ή όταν έχουν αποκτηθεί δικαιώματα σε ένα εμπορικό σήμα μέσω της χρήσης του καλοπίστως, είτε:

α) πριν από την ημερομηνία θέσης σε εφαρμογή των παρουσών διατάξεων στο οικείο μέλος, όπως αυτή καθορίζεται στο μέρος VI, είτε

β) πριν θεσπιστεί η προστασία της γεωγραφικής ενδείξεως στη χώρα από την οποία προέρχεται,

τότε τα μέτρα που λαμβάνονται στο πλαίσιο εφαρμογής του παρόντος τμήματος δεν θίγουν τη δυνατότητα καταχώρισης ή την ισχύ της καταχώρισης κάποιου εμπορικού σήματος ή το δικαίωμα χρήσης κάποιου εμπορικού σήματος, με βάση το σκεπτικό ότι το εν λόγω εμπορικό σήμα είναι πανομοιότυπο ή παρεμφερές με συγκεκριμένη γεωγραφική ένδειξη.»

Το ιστορικό των διαφορών της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Η φινλανδική εταιρία Gust. Ranin Oy ζήτησε στις 19 Δεκεμβρίου 2001 από το Patentti- ja rekisterihallitus την καταχώριση δύο εικονιστικών σημάτων με τη μορφή ετικέτας φιάλης. Όσον αφορά τα «Konjakit» της κλάσεως 33 υπό την έννοια του Διακανονισμού της Νίκαιας, για τη διεθνή ταξινόμηση των προϊόντων και των υπηρεσιών με σκοπό την καταχώριση των σημάτων, της 15ης Ιουνίου 1957, όπως αναθεωρήθηκε και τροποποιήθηκε, το εικονιστικό στοιχείο το οποίο αφορούσε η αίτηση περιλαμβάνει την έκφραση «COGNAC L & P HIENOA KONJAKKIA Lignell & Piispanen Product of France 40 % Vol. 500 ml». Όσον αφορά τα «λικέρ που περιέχουν "konjakki"» της εν λόγω κλάσεως 33, το εικονιστικό στοιχείο περιελάμβανε την έκφραση «KAHVI-KONJAKKI Cafe Cognac Likööri — Likör — Liqueur 21 % Vol. Lignell & Piispanen 500 ml».

17 Το Patentti- ja rekisterihallitus, με απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2003, καταχώρισε τα δύο σήματα, το πρώτο με τον αριθμό 226350 (υπόθεση C-4/10) και το δεύτερο με τον αριθμό 226351 (υπόθεση C-27/10).

18 Το BNIC άσκησε ανακοπή κατά της καταχωρίσεως των σημάτων αυτών.

19 Με απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2004 το Patentti- ja rekisterihallitus απέρριψε την ανακοπή του BNIC και επιβεβαίωσε την ισχύ του καταχωρισμένου με τον αριθμό 226350 σήματος. Αντιθέτως, η ίδια απόφαση δέχθηκε την εν λόγω ανακοπή, καθόσον στρεφόταν κατά του σήματος που είχε καταχωριστεί με τον αριθμό 226351, και ακύρωσε την καταχώριση αυτή.

20 Με απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2007 η Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunta (επιτροπή προσφυγών της υπηρεσίας ευρεσιτεχνιών και σημάτων) απέρριψε την προσφυγή του BNIC και διατήρησε σε ισχύ την απόφαση της

10ης Σεπτεμβρίου 2004 η οποία επιβεβαίωσε την καταχώριση του σήματος 226350. Δέχθηκε επίσης την προσφυγή της Gust. Ranin Oy, εξαφανίζοντας την απόφαση περί ακυρώσεως της καταχωρίσεως του σήματος 226351.

21 Στις νυν εκκρεμείς διαδικασίες ενώπιον του Korkein hallinto-oikeus (ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου της Φινλανδίας) το BNIC ζητεί την ακύρωση της εν λόγω αποφάσεως της 22ας Οκτωβρίου 2007 ή, επικουρικώς, την αναπομπή της υποθέσεως ενώπιον του Patentti- ja rekisterihallitus προς επανεξέταση αυτής.

22 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Korkein hallinto-oikeus αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία διατυπώνονται πανομοιότυπα και στις δύο υποθέσεις C-4/10 και C-27/10:

«1) Έχει εφαρμογή ο κανονισμός 110/2008 […] προκειμένου να εκτιμηθεί αν πληρούνται οι προϋποθέσεις κύρους της –ζητηθείσας στις 19 Δεκεμβρίου 2001 και πραγματοποιηθείσας στις 31 Ιανουαρίου 2003– καταχωρίσεως σήματος το οποίο περιλαμβάνει προστατευόμενη από τον κανονισμό ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, αποκλείεται ως αντίθετη προς τα άρθρα 16 και 23 του κανονισμού 110/2008 η καταχώριση σήματος περιλαμβάνοντος, μεταξύ άλλων, μια προστατευόμενη από τον κανονισμό αυτό ένδειξη γεωγραφικής προελεύσεως, ή τη γενική ονομασία της ενδείξεως αυτής και τη μετάφρασή της, προκειμένου περί οινοπνευματωδών ποτών τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις χρησιμοποιήσεως της εν λόγω γεωγραφικής ενδείξεως όσον αφορά ιδίως τη μέθοδο παραγωγής και την περιεκτικότητα σε οινόπνευμα;

3) Ανεξάρτητα από την απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, μπορεί να θεωρείται ένα σήμα όπως το περιγραφόμενο στο δεύτερο ερώτημα ικανό να παραπλανήσει το κοινό, για παράδειγμα ως προς τη φύση, την ποιότητα ή τη γεωγραφική προέλευση του προϊόντος υπό την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ΄, της οδηγίας 89/104 […], που έχει αντικατασταθεί σήμερα από την οδηγία 2008/95 […];

4) Ανεξάρτητα από την απάντηση στο πρώτο ερώτημα, όταν η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ, ότι δεν γίνεται δεκτό προς καταχώριση ή, αν έχει καταχωριστεί, μπορεί να κηρυχθεί άκυρο ένα σήμα, εφόσον και στο μέτρο που η χρήση του μπορεί να απαγορευθεί δυνάμει της εκτός του δικαίου των σημάτων νομοθεσίας του συγκεκριμένου κράτους μέλους ή της Κοινότητας, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν επιτρέπεται η καταχώριση σήματος που περιλαμβάνει στοιχεία αντίθετα προς τον κανονισμό 110/2008, βάσει των οποίων είναι δυνατή η απαγόρευση της χρήσεώς του;»

23 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 9ης Μαρτίου 2010 οι υποθέσεις C-4/10 και C-27/10 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

24 Με το πρώτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν ο κανονισμός 110/2008 έχει εφαρμογή όσον αφορά την εκτίμηση του κύρους σήματος που περιλαμβάνει γεωγραφική ένδειξη προστατευόμενη από τον κανονισμό αυτό, όταν η καταχώριση πραγματοποιήθηκε προ της ενάρξεως της ισχύος του εν λόγω κανονισμού.

25 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της ασφαλείας δικαίου δεν επιτρέπει να ορίζεται ότι πράξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αρχίζει να ισχύει από χρονικό σημείο προγενέστερο της δημοσιεύσεώς της, εκτός αν, κατ' εξαίρεση, ο επιδιωκόμενος σκοπός το απαιτεί

και εφόσον γίνεται δεόντως σεβαστή η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων (βλ. ιδίως, αποφάσεις της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 119, καθώς και της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-120/08, Bavaria, Συλλογή 2010, σ. I-13393, σκέψη 40).

26 Συναφώς, προκειμένου να διασφαλίζεται η τήρηση των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, οι ουσιαστικοί κανόνες του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται ως αφορώντες καταστάσεις διαμορφωθείσες προ της ενάρξεως της ισχύος τους μόνον εφόσον προκύπτει σαφώς από το γράμμα τους, τους σκοπούς ή την οικονομία τους ότι πρέπει να τους αναγνωριστεί τέτοιο αποτέλεσμα (βλ. ιδίως, αποφάσεις Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, προαναφερθείσα, σκέψη 119· Bavaria, προαναφερθείσα, σκέψη 40, καθώς και της 24ης Μαρτίου 2011, C-369/09 P, ISD Polska κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-2011, σκέψη 98).

27 Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 110/2008, η καταχώριση σήματος το οποίο περιέχει γεωγραφική ένδειξη που έχει καταχωριστεί στο παράρτημα III απορρίπτεται ή ακυρώνεται αν η χρήση του ενδέχεται να οδηγήσει σε οποιαδήποτε από τις αναφερόμενες στο άρθρο 16 καταστάσεις.

28 Η διάταξη αυτή προβλέπει έτσι σαφώς, επιπλέον της δυνατότητας αρνήσεως καταχωρίσεως ενός τέτοιου σήματος, και τη δυνατότητα ακυρώσεως, για τους ίδιους λόγους, σήματος που έχει ήδη καταχωριστεί, χωρίς να προβλέπεται κάποιος χρονικός περιορισμός όσον αφορά την ημερομηνία από την οποία είναι καταχωρισμένο το σήμα. Όπως παρατηρούν η Γαλλική και η Πορτογαλική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, από τη διατύπωση αυτή προκύπτει ότι το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 110/2008 προορίζεται να έχει εφαρμογή στα σήματα που έχουν καταχωριστεί προ της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού αυτού.

29 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τον κανόνα τον οποίο θεσπίζει το άρθρο 23, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού.

30 Η τελευταία αυτή διάταξη, πράγματι, επιτρέπει κατά παρέκκλιση τη συνέχιση της χρήσεως σήματος όταν αυτό δημιουργεί κατάσταση περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008, υπό την προϋπόθεση όμως ότι το σήμα αυτό έχει καταχωριστεί ή κτηθεί σε ημερομηνία προγενέστερη εκείνης της ενάρξεως της ισχύος της προστασίας της οικείας γεωγραφικής ενδείξεως στη χώρα προελεύσεως ή προ της 1ης Ιανουαρίου 1996. Όπως ισχυρίστηκαν η Ιταλική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, από τον κανόνα αυτόν πρέπει να συναχθεί ότι, εκτός των σημάτων που εμπίπτουν στα χρονικά όρια της παρεκκλίσεως την οποία ρητώς προβλέπει το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 110/2008, τα σήματα που καταχωρίστηκαν προ της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού αυτού μπορούν να ακυρωθούν κατ' εφαρμογήν της παραγράφου 1 του ίδιου άρθρου 23.

31 Επομένως, το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 110/2008 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι είναι εφαρμοστέο σε σήματα που καταχωρίστηκαν προ της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού αυτού.

32 Όσον αφορά την εκτίμηση της συμφωνίας μιας τέτοιας διαχρονικής εφαρμογής προς τις αρχές της ασφαλείας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ενδιαφερομένων, πρέπει να σημειωθεί ότι η προστασία που παρέχει ο κανονισμός 110/2008 στις γεωγραφικές ενδείξεις εντάσσεται στο πλαίσιο της διευρύνσεως της προστασίας αυτής την οποία ήδη εγγυάτο ο κανονισμός 3378/94, ο οποίος προσέθεσε στον κανονισμό 1576/89, από 1ης Ιανουαρίου 1996, το άρθρο 11α.

33 Δυνάμει της παραγράφου 1 του εν λόγω άρθρου 11α, τα κράτη μέλη όφειλαν να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα που να παρέχουν τη δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους να εμποδίζουν, υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπουν τα άρθρα 23 και 24 της συμφωνίας ΔΠΙΤΕ, τη χρήση εντός της Κοινότητας γεωγραφικής ενδείξεως για προϊόντα που δεν κατάγονται από τον αναφερόμενο με την εν λόγω ένδειξη τόπο. Το άρθρο 23, παράγραφος 2, της συμφωνίας αυτής προβλέπει, όμως, ότι η καταχώριση σήματος που περιέχει ή αποτελείται από γεωγραφική ένδειξη προσδιορίζουσα οινοπνευματώδη ποτά πρέπει να μην καταχωρίζεται ή να ακυρώνεται όσον αφορά τα οινοπνευματώδη ποτά που δεν έχουν τέτοια καταγωγή, ενώ το άρθρο 24,

παράγραφος 5, της εν λόγω συμφωνίας προβλέπει παρέκκλιση για τα σήματα που καταχωρίστηκαν ή κτήθηκαν καλοπίστως πριν αρχίσει να ισχύει η συμφωνία ή πριν αρχίσει να προστατεύεται η γεωγραφική ένδειξη.

34 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, από 1ης Ιανουαρίου 1996, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 3378/94, οι κανόνες προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων που προέβλεπε η συμφωνία ΔΠΙΤΕ είχαν ενσωματωθεί στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καίτοι η αρμοδιότητα προσδιορισμού των μέτρων εκτελέσεως είχε ανατεθεί στα κράτη μέλη.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές, το άρθρο 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 110/2008, κατά το οποίο η καταχώριση σήματος που περιέχει προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη απορρίπτεται ή ακυρώνεται, εφόσον η χρήση του αντιστοιχεί σε κάποια από τις αναφερόμενες στο άρθρο 16 περιπτώσεις καταχρήσεως, απλώς θέτει ενιαίες προϋποθέσεις εκτελέσεως ενός ήδη ισχύοντος στο δίκαιο της Ένωσης κανόνα, ενώ η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου διατηρεί τις χρονικές παρεκκλίσεις που αναγνώριζε ήδη το δίκαιο της Ένωσης.

36 Συνεπώς, η εφαρμογή των διατάξεων αυτών δεν θίγει την αρχή της ασφαλείας δικαίου ούτε αυτήν της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ενδιαφερομένων.

37 Επομένως, πρέπει να δοθεί η απάντηση στο πρώτο ερώτημα ότι ο κανονισμός 110/2008 έχει εφαρμογή για την εκτίμηση του κύρους καταχωρίσεως σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη προστατευόμενη από τον κανονισμό αυτό, όταν η καταχώριση έχει πραγματοποιηθεί προ της ενάρξεως της ισχύος του εν λόγω κανονισμού.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

38 Με το δεύτερο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν τα άρθρα 16 και 23 του κανονισμού 110/2008 εμποδίζουν την καταχώριση σήματος που περιλαμβάνει προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη, ή γενική ονομασία αντίστοιχη προς μια τέτοια ένδειξη και τη μετάφραση αυτής, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις χρησιμοποιήσεως της εν λόγω ενδείξεως.

39 Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό πρέπει να εξεταστούν διαδοχικά οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων 23 και 16 του κανονισμού αυτού.

Επί των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 23 του κανονισμού 110/2008

40 Εισαγωγικώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 288, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ο κανονισμός έχει γενική ισχύ και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος. Επομένως, λόγω της ίδιας της φύσεώς του και της λειτουργίας που επιτελεί στο σύστημα των πηγών του δικαίου της Ένωσης, ο κανονισμός μπορεί να γεννήσει υπέρ των ιδιωτών δικαιώματα τα οποία τα εθνικά δικαστήρια έχουν υποχρέωση να προστατεύουν (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 10ης Οκτωβρίου 1973, 34/73, Variola, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 657, σκέψη 8, καθώς και της 17ης Σεπτεμβρίου 2002, C-253/00, Muñoz και Superior Fruiticola, Συλλογή 2002, σ. I-7289, σκέψη 27).

41 Η σαφής και ανεπιφύλακτη διατύπωση του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 110/2008, κατά το οποίο η καταχώριση σήματος που περιλαμβάνει γεωγραφική ένδειξη καταχωρισμένη στο παράρτημα III απορρίπτεται ή ακυρώνεται αν η χρήση του ενδέχεται να οδηγήσει σε οποιαδήποτε από τις αναφερόμενες στο άρθρο 16

καταστάσεις, υποχρεώνει τις αρμόδιες εθνικές αρχές να αρνούνται την καταχώριση του σήματος ή να το ακυρώνουν όταν αυτό χρησιμοποιείται υπό τέτοιες συνθήκες.

42 Ασφαλώς, το άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 110/2008 προβλέπει μια περιορισμένη παρέκκλιση όσον αφορά τα σήματα που έχουν καταχωριστεί ή κτηθεί καλοπίστως πριν από την ημερομηνία ενάρξεως της προστασίας της οικείας γεωγραφικής ενδείξεως στη χώρα καταγωγής ή πριν από την 1η Ιανουαρίου 1996.

43 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι η λέξη «Cognac», που περιέχεται στα σήματα των οποίων η καταχώριση έδωσε λαβή για τις διαφορές της κύριας δίκης, περιλαμβάνεται τόσο στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 110/2008 όσο και στο παράρτημα ΙΙ του κανονισμού 1576/89 ως γεωγραφική ένδειξη προσδιορίζουσα οινοπνευματώδες ποτό καταγωγής Γαλλίας. Κατά συνέπεια, ανεξάρτητα από την προστασία που έχει σύμφωνα με το γαλλικό δίκαιο, η λέξη «Cognac» προστατεύεται ως γεωγραφική ένδειξη βάσει του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις 15 Ιουνίου 1989, ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού 1576/89.

44 Η ως άνω διαπίστωση αρκεί για να γίνει δεκτό ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 110/2008 παρέκκλιση δεν μπορεί να ισχύσει για τα επίμαχα στις διαφορές της κύριας δίκης σήματα, τα οποία, κατά τις αποφάσεις του αιτούντος δικαστηρίου, καταχωρίστηκαν στις 31 Ιανουαρίου 2003.

45 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πρώτο μέρος του δευτέρου ερωτήματος πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 110/2008, οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να αρνούνται την καταχώριση σήματος που περιέχει προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη και δεν καλύπτεται από τη χρονική παρέκκλιση η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, ή να ακυρώνουν τη καταχώριση αυτή, όταν η χρήση του σήματος αυτού δημιουργεί κάποια από τις καταστάσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού.

Επί των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 16 του κανονισμού 110/2008

46 Το άρθρο 16, στοιχεία α΄ έως δ΄, του κανονισμού 110/2008 αφορά διάφορες περιπτώσεις στις οποίες η διάθεση στο εμπόριο προϊόντος συνοδεύεται από ρητή ή έμμεση αναφορά σε γεωγραφική ένδειξη υπό συνθήκες ικανές είτε να παραπλανήσουν το κοινό είτε, τουλάχιστον, να του δημιουργήσουν συνειρμούς όσον αφορά την καταγωγή του προϊόντος, είτε να παράσχουν τη δυνατότητα στον επιχειρηματία να επωφεληθεί ανεπίτρεπτα από τη φήμη της οικείας γεωγραφικής ενδείξεως.

47 Η προστασία που παρέχει με τον τρόπο αυτόν το άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008 στις γεωγραφικές ενδείξεις πρέπει να ερμηνεύεται λαμβανομένου υπόψη του σκοπού που επιδιώκεται με την καταχώριση των ενδείξεων αυτών, ο οποίος είναι, όπως προκύπτει από τη δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού αυτού, να παρέχεται η δυνατότητα να προσδιορίζεται ότι τα οινοπνευματώδη ποτά κατάγονται από συγκεκριμένη περιοχή στις περιπτώσεις όπου μια δεδομένη ποιότητα, φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό των ποτών αυτών μπορεί να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στη γεωγραφική καταγωγή τους.

48 Συγκεκριμένα, η έκταση της προστασίας αυτής πρέπει να εκτιμάται λαμβανομένου υπόψη του γενικού κανόνα του άρθρου 15, παράγραφος 4, του κανονισμού 110/2008, κατά τον οποίο μπορούν να φέρουν γεωγραφική ένδειξη καταχωρισμένη στο παράρτημα ΙΙΙ μόνον τα οινοπνευματώδη ποτά που ικανοποιούν όλες τις προδιαγραφές τις οποίες περιλαμβάνει ο τεχνικός φάκελος που έχει υποβληθεί στην Επιτροπή από το κράτος μέλος καταγωγής με την αίτηση καταχωρίσεως της οικείας ενδείξεως, σύμφωνα με το άρθρο 17 του εν λόγω κανονισμού.

49 Το αν ένα συγκεκριμένο οινοπνευματώδες ποτό ικανοποιεί τις προβλεπόμενες προδιαγραφές όσον αφορά προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη είναι πραγματικό ζήτημα που υπάγεται στην εκτίμηση των αρμοδίων εθνικών αρχών και πρέπει να διευκρινίζεται πριν από την εξέταση της ενδεχόμενης εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 16 του κανονισμού 110/2008.

50 Το δεύτερο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου αφορά ειδικά την περίπτωση κατά την οποία έχει καταχωριστεί σήμα που περιέχει γεωγραφική ένδειξη ή την αντίστοιχη προς την ένδειξη αυτή γενική ονομασία και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις απαιτούμενες όσον αφορά την ένδειξη αυτή προδιαγραφές. Κατά συνέπεια, με αφετηρία αυτό το στοιχείο πρέπει δοθούν οδηγίες στο αιτούν δικαστήριο σχετικά με το αν μια τέτοια κατάσταση μπορεί να περιλαμβάνεται μεταξύ εκείνων περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008.

51 Εισαγωγικώς, καθόσον το εν λόγω ζήτημα αναφέρεται σε σήμα περιέχον γενική ονομασία αντίστοιχη προς μια προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη και τη μετάφρασή της, πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 110/2008, οι γεωγραφικές ενδείξεις που καταχωρίζονται στο παράρτημα ΙΙΙ αυτού δεν μπορούν να καταστούν ονομασίες γένους. Αντιστρόφως, το δεύτερο εδάφιο της εν λόγω παραγράφου διευκρινίζει ότι οι ονομασίες που έχουν πλέον καταστεί ονομασίες γένους δεν μπορούν να καταχωρίζονται στο ως άνω παράρτημα ΙΙΙ. Επομένως, προς εκτίμηση του κύρους της καταχωρίσεως των επίμαχων σημάτων στο πλαίσιο των διαφορών της κύριας δίκης δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η ένδειξη «Cognac», που έχει καταχωριστεί στο παράρτημα ΙΙΙ, έχει σήμερα καταστεί ονομασία γένους.

52 Πρέπει να προστεθεί ότι, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 110/2008, οι γεωγραφικές ενδείξεις που έχουν καταχωριστεί στο εν λόγω παράρτημα ΙΙΙ, όπως η ένδειξη «Cognac», δεν μπορούν να μεταφράζονται ούτε στην ετικέτα ούτε στην παρουσίαση οινοπνευματώδους ποτού.

53 Όσον αφορά τις καταστάσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16 του κανονισμού 110/2008, πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο αυτό, στοιχείο α΄, αναφέρεται ιδίως στην άμεση ή έμμεση εμπορική χρήση γεωγραφικής ενδείξεως για προϊόντα που δεν καλύπτονται από την καταχώριση, στον βαθμό που τα προϊόντα αυτά είναι συγκρίσιμα με το καταχωρισμένο οινοπνευματώδες ποτό.

54 Στην περίπτωση την οποία αφορά το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, κατά την οποία τα προϊόντα που δεν καλύπτονται από γεωγραφική ένδειξη είναι οινοπνευματώδη ποτά, μπορεί πιθανότατα να γίνει δεκτό ότι πρόκειται για προϊόντα συγκρίσιμα προς το οινοπνευματώδες ποτό που έχει καταχωριστεί με την εν λόγω γεωγραφική ένδειξη. Πράγματι, τα οινοπνευματώδη ποτά, ανεξάρτητα από τις διάφορες κατηγορίες που περιλαμβάνουν, καλύπτουν ποτά που έχουν κοινά αντικειμενικά χαρακτηριστικά και συνδέονται, από πλευράς του ενδιαφερομένου κοινού, σε μεγάλο βαθμό με τις ίδιες ευκαιρίες καταναλώσεως. Επιπλέον, διατίθενται προς πώληση συχνά από το ίδιο εμπορικό δίκτυο και διέπονται από παρόμοιους κανόνες εμπορίας.

55 Επομένως, σε μια τέτοια περίπτωση, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η χρήση σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή όρο αντίστοιχο προς μια τέτοια ένδειξη και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις σχετικές προδιαγραφές αποτελεί άμεση εμπορική χρήση γεωγραφικής ενδείξεως για προϊόντα συγκρίσιμα προς το ποτό που έχει καταχωριστεί με την ένδειξη αυτή, αλλά μη καλυπτόμενα από αυτήν υπό την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο α΄, του κανονισμού 110/2008.

56 Όσον αφορά τον «υπαινιγμό» περί προστατευόμενης ονομασίας, κατάσταση περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 16, στοιχείο β΄, του κανονισμού 110/2008, στον οποίο αναφέρεται η απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου στην υπόθεση C-4/10, χρήσιμο είναι να υπομνησθεί ότι η έννοια αυτή καλύπτει την περίπτωση στην οποία ο όρος που χρησιμοποιείται για την περιγραφή ενός προϊόντος περιλαμβάνει μέρος μιας προστατευόμενης ονομασίας, κατά τρόπον ώστε ο καταναλωτής, έχοντας προ οφθαλμών την ονομασία αυτή του προϊόντος, να ανακαλεί στη μνήμη του, ως εικόνα αναφοράς, το εμπόρευμα το οποίο νομίμως φέρει την ονομασία αυτή (βλ. αποφάσεις της 4ης Μαρτίου 1999, C-87/97, Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, Συλλογή 1999, σ. I-1301, σκέψη 25, και της 26ης Φεβρουαρίου 2008, C-132/05, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2008, σ. I-957, σκέψη 44).

57 Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι τούτο μπορούσε να συμβαίνει στην περίπτωση προϊόντων με οπτική αναλογία μεταξύ τους και με παραπλήσιες από ηχητικής και οπτικής απόψεως ονομασίες (προαναφερθείσες αποφάσεις Consorzio per la tutela del formaggio Gorgonzola, σκέψη 27, και Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 46).

58 Είναι πιθανότατα θεμιτή η μεταφορά των εν λόγω εκτιμήσεων στην περίπτωση, την οποία αφορά το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, της καταχωρίσεως σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή όρο αντίστοιχο προς την ένδειξη αυτή και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά τα οποία δεν ικανοποιούν τις προβλεπόμενες σχετικά με την ένδειξη αυτή προδιαγραφές. Κατά συνέπεια, η χρήση σήματος περιέχοντος το στοιχείο «Cognac» για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις σχετικές προδιαγραφές μπορεί να χαρακτηριστεί ως «υπαινιγμός» υπό την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο β΄, του κανονισμού 110/2008.

59 Πρέπει να προστεθεί ότι, κατά τη διάταξη αυτή, η μνεία της πραγματικής καταγωγής του προϊόντος ή η χρήση της γεωγραφικής ενδείξεως σε μετάφραση ή συνοδευόμενη από έκφραση όπως «είδους» «τύπου», «στυλ», «παραγωγής», «με άρωμα/γεύση» ή κάθε άλλο ανάλογο όρο δεν είναι ικανή να μεταβάλει τον χαρακτηρισμό αυτό.

60 Εφόσον το εθνικό δικαστήριο το κρίνει χρήσιμο, για να διαπιστώσει την ύπαρξη καταστάσεων περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16, στοιχεία γ΄ και δ΄, του κανονισμού 110/2008, σε αυτό εναπόκειται να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τα ερμηνευτικά στοιχεία που έχει ήδη παράσχει το Δικαστήριο, αν η χρήση σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή όρο αντίστοιχο προς τέτοια ένδειξη και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις προβλεπόμενες για την ένδειξη αυτή προδιαγραφές είναι ικανή να δημιουργήσει εσφαλμένη εντύπωση περί της καταγωγής των ποτών αυτών ή να παραπλανήσει τον καταναλωτή όσον αφορά την πραγματική καταγωγή τους.

61 Επομένως, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι κατάσταση όπως αυτή περί της οποίας γίνεται λόγος στο ερώτημα αυτό, ήτοι αφορώσα καταχώριση σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή όρο αντίστοιχο προς την ένδειξη αυτή και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις προδιαγραφές για την ένδειξη αυτή, εμπίπτει στις καταστάσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16, στοιχεία α΄ και β΄, του κανονισμού 110/2008, με την επιφύλαξη της ενδεχόμενης εφαρμογής των λοιπών κανόνων του ως άνω άρθρου 16.

Επί του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος

62 Με το τρίτο του ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο ζ΄, της οδηγίας 89/104 έχει την έννοια ότι πρέπει να λογίζεται ως ικανό να παραπλανήσει το κοινό ένα σήμα που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή τη γενική ονομασία που αντιστοιχεί στην ένδειξη αυτή και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις σχετικές προδιαγραφές για την ένδειξη αυτή.

63 Με το τέταρτο ερώτημά του το ως άνω δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο α΄, της οδηγίας 89/104 έχει την έννοια ότι, όταν κράτος μέλος έχει προβλέψει, κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής, ότι ένα σήμα πρέπει να ακυρώνεται αν και καθόσον αντιβαίνει προς νομοθεσία εκτός του δικαίου των σημάτων, η αρμόδια αρχή πρέπει να αρνείται την καταχώριση σήματος αντίθετου προς τις διατάξεις του κανονισμού 110/2008.

64 Λαμβανομένης υπόψη της απαντήσεως που δόθηκε στο δεύτερο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στα δύο αυτά ερωτήματα.

65 Πράγματι, από την εν λόγω απάντηση προκύπτει ότι, αφενός, η καταχώριση σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή τη γενική ονομασία που αντιστοιχεί στην ένδειξη αυτή και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις προδιαγραφές για την ένδειξη αυτή, εμπίπτει, τουλάχιστον, σε καταστάσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16, στοιχεία α΄ και β΄, του κανονισμού 110/2008 και ότι, αφετέρου, οι αρμόδιες εθνικές αρχές, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 1, του κανονισμού 110/2008, πρέπει να αρνούνται την καταχώριση ενός τέτοιου σήματος ή να προβαίνουν στην ακύρωσή του.

66 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, για να υπάρχει δυνατότητα άμεσης εφαρμογής κανονισμού, απαιτείται η έναρξη της ισχύος του και η εφαρμογή του υπέρ ή σε βάρος υποκειμένων δικαίου να επέρχονται χωρίς να απαιτείται κανένα μέτρο περί εισδοχής του στο εθνικό δίκαιο, ενώ η αυστηρή τήρηση της υποχρεώσεως αυτής αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ταυτόχρονη και ενιαία εφαρμογή των κανονισμών στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (απόφαση Variola, προαναφερθείσα, σκέψη 10). Επομένως, ο κανονισμός 110/2008 πρέπει να εφαρμόζεται ανεξαρτήτως της υπάρξεως κανόνων περί μεταφοράς της οδηγίας 89/104 στην εθνική έννομη τάξη.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Ο κανονισμός (ΕΚ) 110/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Ιανουαρίου 2008, σχετικά με τον ορισμό, την περιγραφή, την παρουσίαση, την επισήμανση και την προστασία των γεωγραφικών ενδείξεων των αλκοολούχων ποτών και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 1576/89 του Συμβουλίου, έχει εφαρμογή για την εκτίμηση του κύρους καταχωρίσεως σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη προστατευόμενη από τον κανονισμό αυτό, όταν η καταχώριση έχει πραγματοποιηθεί προ της ενάρξεως της ισχύος του εν λόγω κανονισμού.

2) Τα άρθρα 23 και 16 του κανονισμού 110/2008 έχουν την έννοια ότι:

— **οι αρμόδιες εθνικές αρχές οφείλουν να αρνούνται την καταχώριση σήματος που περιέχει προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη και δεν καλύπτεται από τη χρονική παρέκκλιση η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, ή να ακυρώνουν τη καταχώριση αυτή, όταν η χρήση του σήματος αυτού δημιουργεί κάποια από τις καταστάσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16 του εν λόγω κανονισμού·**

— **κατάσταση όπως αυτή περί της οποίας γίνεται λόγος στο ερώτημα αυτό, ήτοι αφορώσα καταχώριση σήματος που περιέχει γεωγραφική ένδειξη, ή όρο αντίστοιχο προς την ένδειξη αυτή και τη μετάφρασή της, για οινοπνευματώδη ποτά που δεν ικανοποιούν τις προδιαγραφές για την ένδειξη αυτή, εμπίπτει στις καταστάσεις περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 16, στοιχεία α΄ και β΄, του κανονισμού 110/2008, με την επιφύλαξη της ενδεχόμενης εφαρμογής των λοιπών κανόνων του ως άνω άρθρου 16.**

(υπογραφές)